

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1977/89

Karar Sayısı:1977/121

Karar Günü:11/10/1977

Resmi Gazete tarih/sayı:21.12.1977/16146

itiraz yoluna başvuran: Mersin İş Mahkemesi

İtirazın konusu: 25/8/1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanununun 13. maddesinin (A) bendinde yer alan : "Süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitlerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir." yolundaki hükmün "Süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitleri ....." bölümünün iptali istenmiştir.

I. OLAY:

Davacı, bir Özel okul ile 3/2/1975 - 3/2/1977 arasındaki süreyi kapsamak üzere iki yıllık bir sözleşme yapmış ve okulda Öğretmen olarak belli koşullarla ders vermeyi üstlenmiştir. Bu arada 4 aylık kısa dönemli fiili askerlik görevine çağrılan davacının 1/7/1976 gününde görevinden ayrılması üzerine, davalı okul idaresi sözleşmenin bozulduğunu bildirmiştir. Davacı mahkemeye başvurmuş, haksız yere sözleşmenin bozulması nedeniyle davalıdan 5.000,- TL. tazminat, 6.750,- TL. kıdem tazminatı, 13.000,- TL. kötüniet tazminatı ve 5.000,- TL. manevî tazminat olmak üzere toplam 30.050,- TL. nın ödenmesini istemiştir. Davalı, sözleşmenin iki yıllık belirli bir süreyi kapsadığını, İş Kanununun 13. maddesi uyarınca kıdem tazminatı ve kötü niyet tazminatı olarak öne sürülen isteğin yersiz bulunduğunu, özürsüz ve bildirimsiz işyerine gelmeyerek sözleşmeyi davacının bozmuş olduğunu, bu nedenle davanın reddi gerektiğini savunmuştur. Bunun üzerine davalı İş Kanununun S. 13. ve 14. maddelerinin Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ancak davaya bakan mahkeme bu iddianın yalnız 13. maddeye ilişkin bölümü üzerinde durmuş ve bu maddenin (A) işaretli bendinde yazılı "süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitleri....." deyimini içeren hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vararak, sözü geçen hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

III. METİNLER:

1- İtiraz konusu yasa kuralı:

25/8/1971 günlü 1475 sayılı İş Kanununun 13. maddesi şöyledir. "Madde 13- A) Süresi belirli olmıyan sürekli hizmet akitlerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir. Hizmet akdi:

a) İşi altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,

b) İşi altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,

c) İşi birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,

ç) İşi üç yıldan fazla sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra,

Esas Sayısı:1977/89
Karar Sayısı:1977/121

Feshedilmiş olur.

B) Öneller asgarî olup sözleşme ile artırılabilir.

C) Bildirme şartına uymıyan taraf yukarda yazılı önellere ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır.

İşveren, işçinin ihbar önellerine ait ücretini peşin vermek suretiyle hizmet akdini feshedebilir.

İşçinin sendikaya üye olması, şikâyete başvurması gibi sebeplerle işinden çıkartılması hallerinde ve genel olarak hizmet akdini fesih hakkının kötüye kullanıldığını gösteren diğer durumlarda (A) bendinde, yazılı önellere ait ücretlerin üç katı tutarı tazminat olarak ödenir.

Tarafların ayrıca tazminat isteme hakları saklıdır."

Mahkemece maddenin (A) işaretli bendinde yer alan "süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitleri..." sözcüklerini içeren bölümün iptali istenmiştir.

2- Dayanılan Anayasa hükümleri:

Madde 10- Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasî, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar.

Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Madde 40- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Kanun, bu hürriyetleri, ancak kamu yararı amacıyla sınırlayabilir.

Devlet, özel teşebbüslerin millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

Madde 41- İktisadî ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir.

İktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak Devletin ödevidir.

Madde 42- Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler; işsizliği önleyici tedbirler alır.

Angarya yasaktır.

Memleket ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda vatandaşlık ödevi niteliği alan beden veya fikir çalışmalarının şekil ve şartları, demokratik esaslara uygun olarak kanunla düzenlenir.

IV. İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesinin 11/10/1977 gününde İçtüzüğün 15. maddesi uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında aşağıdaki konular üzerinde durulmuştur:

Anayasa'nın değişik 151. maddesinde "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır." denilmekte ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddesinde de aynı kural yinelenmektedir. Şu halde mahkemenin itiraz yoluna başvurabilmesi için elinde bakmakta olduğu bir davanın varolması ve itiraza konu olan kanun hükmünün bu davada uygulanma olanağının bulunması gerekmektedir. Eldeki işe bu açıdan bakılınca aşağıda açıklanan sonuçlar saptanmaktadır:

1- Taraflar arasındaki anlaşmazlık, hizmet sözleşmesinin bozulması üzerine ödenmesi istenen tazminata ilişkin bulunmaktadır. Bu anlaşmazlık, çözüme bağlanmak üzere, görevli bir mahkeme önüne kanuna uygun biçimde getirilmiş ve mahkemece çözülmesi gerekmiş olduğuna göre, işi bir dava olarak nitelemek ve böylece mahkemenin elinde bakılmakta olan bir davanın varlığını kabul etmek gerekir.

2- Bir davada uygulanacak kanun hükmünün saptanması itiraz yoluna başvurma için öngörülen koşullardan biridir. Uygulanacak kanun hükmü taraflar arasındaki anlaşmazlığı çözmeye ya da davayı sona erdirmeye yarayacak ve mahkeme hükmünün dayanağını oluşturacak olan yasa kuralıdır. Olayda mahkemenin iptalini istediği yasa kuralını bu açıdan incelemek gerekecektir.

Taraflar arasındaki sözleşme, 3/2/1975 - 3/2/1977 arasını kapsayan iki yıl süreli bir hizmet sözleşmesidir. Mahkemenin iptalini istediği hüküm ise, süresi belirli olmayan sürekli iş sözleşmelerine ilişkindir. Böyle olunca süresiz sözleşmeler için geçerli olan bir hükmün, süreli sözleşmeye ilişkin bir anlaşmazlıkta çözümünü dayanak tutulması ve dolayısıyla itiraza konu yapılması olanaksızdır.

Kaldı ki davacının işten ayrılması, fiili askerlik hizmetine çağırılması nedenine dayanmakta ve bu durumda önceden ihbar müessesesinin işletilmesi olanağı bulunmamaktadır. Öte yandan sözleşmenin, yasanın öteki hükümlerine dayanılarak bozulduğu, davalının cevap lâhiyasındaki açıklamalarından anlaşılmaktadır.

Bu durumda 25/8/1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanununun, ihbar önellerini ve bu önellere uyulmamasının sonuçlarını düzenleyen 13. maddesinin (A) işaretli bendindeki itiraz konusu "süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitleri" hükmünün, mahkemenin elindeki davada uygulama yeri yoktur, Bu hükme yönelen itirazın, mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

V. SONUÇ;

25/8/1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanununun 13. maddesinin (A) bendinde yer alan itiraz konusu (süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitleri) hükmünün davada uygulanma yeri bulunmadığından, itirazın mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine,

11/10/1977 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Esas Sayısı:1977/89
Karar Sayısı:1977/121

Başkanvekili
Şevket Müftügil

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Şekip Çopuroğlu

Üye
Fahrettin Uluç

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Erdoğan

Üye
Hasan Gürsel

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu